

TRABZON'UN ÇAYKARA İLÇESİ KÖYLERİNDE BULUNAN BAZI CAMİLER

Doç.Dr.Haşim KARPUZ

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin kendine has coğrafi yapısının yanısıra kültür ve sanat alanında da farklı özelliklere sahip olduğu bilinmektedir. Bölge hakkında yabancı bilim adamlarınca tarih, kültür ve özellikle Bizans ve sonrası anıtları üzerinde birçok araştırma yapılmıştır¹. Yerli araştırmalar daha çok zengin halk mimarisini konu edinmiştir. Orhan Özgüner'in Köyde Mimari Doğu Karadeniz (Ankara, 1970) adlı eseri bunların en önemlisidir². Trabzon Müzesi'nde çalıştığım 1978-1983 yılları arasında Trabzon'un ve çevre illerin 150 dolayında köyüne gitme imkânım oldu³. Bu sırada köylerde yer alan cami ve medreselerin bir kısmını inceleme fırsatı buldum.

Bazılarının kendilerine has yapı ve süsleme özellikleri vardı. Bu camiler yıkılıp yerlerine büyük beton camiler yapılıyordu. Üniversitedeki görevime başladıktan sonra Giresun, Trabzon, Rize il merkezleri ve köylerindeki Türk-İslâm yapılarını araştırmayı amaçlayan bir proje üzerinde çalışmaya başladım⁴.

Araştırmalarım sırasında en çok dikkatimi çeken kesim Çaykara ilçesi ve köyleri olmuştur. Burada bazı köylerde halâ bozulmamış cami örnekleri bulmamız mümkün olmuştur. Bu camilerden Dernekpazarı, Güney Kondu Mahallesi camii yayınlanmıştır⁵. Ayrıca Kahire'de 26 Eylül-1 Ekim 1987 tarihleri arasında toplanan 8.Türk Sanatı kongresindeki bildirimde Çayka-

- 1 Bu konuda en son yapılan toplu bir çalışma için bkz.A.Bryer-D.Winfield. "The Byzantine Monuments and Topography of The Pontos". Washington, D.C., 1985.
- 2 Bölgenin halk mimarisi için ayrıca bkz.N.Sen. "Rize'den Beş Ev". İstanbul, 1976; G.Erim. "Rize Çevresinde Yerleşme ve Evler". "Türkiyemiz". Sayı:4 (1971), s.27-48; C.Eruzun. "İlginç Bir Sergi Uzungöğden Örnekler". "Mimarlık". Sayı: 77 (1970), s.14-20.
- 3 Türkolog Dr.Bernt Brendemsen'in çalışmalarına (Trabzon Ağzı Derlemeleri) mihmandar olarak katıldım.
- 4 "Trabzon'da Türk Devri Yapıları" konulu projemi destekleyen ve çalışmalarımnda yardımcı olan Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu yetkililerine, proje yardımcım Y.Mimar Şenol Aydın'a teşekkürü bir borç bilirim.
- 5 M.Iren. "Trabzon Çaykara Dernekpazarı Güney Kondu Mahallesi Camii". "Röle ve Restorasyon Dergisi". Sayı: 5 (Ankara, 1983), s.165-174.

ra'nın Akköse köyü camiini tanıtmış bulunuyoruz⁶. Bu araştırmamızla Çaykara ilçesinin köylerinde yer alan bu camilerden diğer örnekler tanıtılmaktadır.

Çaykara'nın köylerinde yer alan eski camilerin bellibaşlı özelliklerini iki kısımda ele alabiliriz. Birincisi yapı malzemesi ve plân elemanlarıdır:

Camilerin çoğu meyilli arazide kurulduğundan subasman ve zemin katlar taştan yapılmıştır. Ayrıca bazı camilerin harim duvarlarının da taştan yapıldığını görüyoruz. Tek katlı camilerde taş duvarlar mahfil hizasına kadar yükselmekte, bunun üzerine ahşap yığma duvarlar gelmektedir. Dolma göz duvarlı camiler de vardır. Camilerin taş duvarları genellikle düzgün yonu olup bazılarında ise hatırlıdır.

Ahşap yığma duvarlarda 4-5 cm. kalınlığında çam veya kestane tahtaları kullanılmıştır. Köşelerde boğaz şeklinde kesişen bu tahtalar değişik tekniklerde birleştirilmişlerdir. Çatılar kırma çatı tarzında olup yanlara eğimlidirler ve alaturka kiremit kaplıdır. Küçük ebatlı olan bu camilerin bazılarının bütünü ile harim duvarlarının ahşap yığma olanları vardır. Bunlar seranderler (ambar yapıları) gibi sökülüp taşınabilmektedirler.

Camilerin iki katlı olanlarının zemin katları medrese-mektep olarak kullanılmıştır. Medreseleri ayrı bir bina olarak yapılanlar çoğunluktadır. Tek katlı olanlar bir son cemaat mahalli ve bir harim kısmından ibarettir. Bu camilerin bazılarında son cemaat mahalline bir oda (hocanın ikameti için) ilâve edilmiştir. Son cemaat mahalleri evlerin hayatları gibi manzaraya yönelik olarak düzenlenmiştir. Sedirleri ve mahfilleri bulunmaktadır. Camilerin harimlerinin giriş kısımlarında da bir ahşap mahfil bulunmaktadır.

İkincisi ise süsleme özellikleridir: Süsleme taş ve ahşap oyma ve nakış olarak üç teknikte karşımıza çıkar. Taş süslemeler daha çok geometrik, bitkisel ve sembolik şekillerle kapı sövelerinde ve mihraplarda görülür. Ahşap süsleme daha geniş yüzeylere yayılmıştır. Son cemaat mahallerinin değişik kısımlarında kapı kanatlarında, iç mahfillerde, ahşap mihraplarda, minber, kürsü ve tavanlarda görülür. Ahşap süsleme programında geometrik bordürler, rozetler, kıvrık dallar, panolar şeklinde stilize ve naturalist hayat ağaçları, S ve C kıvrımları ve sembolik şekiller yer almaktadır.

Nakış ve kalem işleri ahşap süslemeyi destekleyen unsurlardır. Son cemaat mahallerinde, harim kısımlarında, mahfil ve tavanlarda nakışlar görülür. Nakışla süslemede yine bitkisel ve geometrik motiflerden oluşan kompozisyonlara yer verilmiştir.

Çaykara köylerinden inceleyebildiğimiz camilerin bazıları şunlardır (Çizim:1):

1. Dernekpazarı-Yukarı Kondu Camii (Çizim.2, Resim 1-3)

Çok meyilli bir araziye sahip olan köyün düz bir kesiminde kurulmuştur. Plânı son cemaat mahalli ve bir harim kısmından meydana gelmektedir. Güney cephesi bütünüyle taş, diğer taraflar mahfil hizasına kadar taş ve üzerine ahşap yığma olarak yapılmıştır. Örtü dört omuz olup alaturka kiremit kaplıdır. Camiin doğu tarafında medrese bulunmaktadır. Son cemaat mahallinin kuzeydoğu köşesine sonradan bir ahşap minare eklenmiştir. 1986 yılında ise yine bu tarafında ve 5 metre uzakta yeni bir minare daha yapılmıştır.

Son cemaat mahalli dışta ahşap bir mahfile sahiptir. Harim kısmı derinlemesine dikdörtgen plânlı olup giriş kısmının üzerinde mahfil

6 H.Karpuz, "Doğu Karadeniz Bölgesinde Bazı Ahşap Camiler". "Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi", Cilt:2, Sayı:4 (İstanbul, 1989), s.37-45.

yer alır. Taş mihrap geometrik ve bitkisel motiflerle süslüdür. Aynı şekilde vazoda çiçekler, uzayıp giden dallar arasında çiçek ve meyveler taş kapı söveleri üzerinde de görülür.

Cami ahşap süsleme bakımından çok zengindir. Kapı kanatları, son cemaat yeri mahfil ve iç mahfil ayakları, korkulukları, minber ve tavan zengin bir süsleme programına sahiptir. Kapı kanatları üzerinde Hazret-i Süleyman mührü ve rozetler dikkati çeker. Bugün batı köşeye kaydırılan minberin iki yüzü ahşap oyma olarak süslüdür. Dikey dikdörtgen panolar içinde stilize vazoda çiçekler (lâleler) yer alır. Kenar bordürler geometrik bezelidir. Bu camide kapı ve minber süslemelerinde farklı bir uygulama olarak kabara çiviler kullanılmıştır. Çivili süsleme Türk sanatının eski bir geleneğidir.

Nakışlar son cemaat mahfilinin duvarlarında daha sağlam olarak kalmıştır. Panolar halinde vazoda çiçeklere yer verilmiştir. Bu kalem işleri bir önceki onarım devrinden kalmıştır ve Of, Ağaçlı Camii (yıkılmıştır) nakışlarını hatırlatmaktadır.

Camiin değişik yapım safhaları geçirdiği duvarlarının yapısından (Mihrabın tam ortada olmayışından) ve süsleme özelliklerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca giriş kapısının kemer hizasında sağda ve solda ikişer olmak üzere dört kitabesi bulunmaktadır. Hepsinin H.1224 yılındaki onarımda buraya toplandığını sandığımız kitabelerde yapının hanileri, onarımları-ustaları ve imam hatibi (mütevelli olarak) hakkında bilgiler bulunmaktadır⁷.

Bani ve ihya edenlerin en eskisi Cafer-Şah bin Osman, yenileri ise Cansızade Cafer ve Hüseyin olarak geçmektedir. Yapının dört defa

onarıldığı ilkinin (yapım olacak) H.870, ikincisinin H.925, üçüncüsünün H.1180 ve sonuncusunun H.1224 yılında gerçekleştirildiği belirtilmektedir⁸. Ustalara sıra gelince, hangi tamirde çalıştığını tesbit edemediğimiz Mustafa İbn-i Hasan, İkinci onarımda Muhammed İbn-i Ahmet ve Mustafa Emir Murat, H.1224, M.1809 yılında camiye bugünkü şeklini veren ustalar İbrahim ve Ahmet İbn-i Hüseyin'dir.

2. Uzungöl-Filâk Mahallesi Camii (Çizim:3, Res.4-5):

Mahallenin orta kısmında yer alır. Zemin katta taş duvarlı bir medrese bölümüne sahiptir. Esas yapı ahşap yığma olarak yapılmış, dört omuz çatısı kiremitle kaplanmıştır. Son yıllarda doğu tarafına yapının kitesine uymayan bir minare eklenmiştir.

Cami bir son cemaat mahalli ve bir harim kısmından meydana gelmektedir. Son cemaat mahallinin dışarıya taşkın bir saçağı⁹ oturmak için ahşap sedirleri vardır. Harim kısmına iki kanatlı bir kapı ile girilir. Giriş bölümündeki mahfil U plânlı olarak kible duvarına kadar uzanır. Işıklandırma geniş pencerelerle sağlanmıştır.

Cevizden yapılmış kapı kanatları ve söveler üzerinde değişik silmeler, stilize ağaçlar, kıvrık dallar yer alır. Ahşap mihrap nişini de yine değişik silmeler, kıvrık dallar arasında lâleler, çam kozalakları, selviler çevrelerler. Mihrabın iki yanında ahşap oyma dolapçıklar vardır. Minber de ahşap oyma olarak süslenmiştir.

Minber üzerindeki kitabeden yapının H.1228, M.1813 tarihinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca yapıyı 20.yüzyıl başlarında Taşkıran'lı Mehmet ve İsmail Ağırman ustaların

7 Kitabeleri okuyan Dr.Mikâil Bayram'a teşekkürlerimi sunuyorum.

8 İlk yapının H.870 de inşası biraz şüphelidir. H.921 tarihli Tahrir Defterinde burada müslüman-Türk gösterilmemiştir. H.961 tarihisinde ise dört hane vardır. Bkz.H.Umur. "Of Tarihi". İstanbul, 1951. s.44.

9 Bu saçak yenilenmiştir. Orjinal saçağı için bkz.C.Eruzun. a.g.y.. s.19.

tamir ettiği bilinmektedir.

3. Taşören Köyü Camii (Çizim:4, Res.6-8)

Köyün merkez mahallesinde yer alır. Batısında bir de medresesi vardır. Son yıllarda camiiin kuzey cephesi tamir edilmiş ve kapatılmıştır. Bu sırada içteki mahfil de genişletilmiştir. Batı cephesindeki kapıdan girilen cami dikdörtgen plânlıdır. Mahfil seviyesine kadar düzgün yonu taş, bunun üzerinde ahşap yığma duvarlara sahiptir. Örtüsü dört omuz olup kiremit kaplıdır.

Cami süsleme bakımından oldukça zengindir. Kapı, minber, mahfil korkulukları ve tavan ahşap oyma olup tavanlar ayrıca nakışlanmıştır. Kapı kanatları üzerinde uzayıp giden kıvrık dallar arasında lüleler belirgin olarak gösterilmiştir. Minberin yan aynalarında dikdörtgen panolar içinde vazoda çiçekler, nar, üzüm salkımları, stilize ağaçlar, rozet ve çarkifelekler yer verilmiştir.

Taş mihrap üzerinde değişik motifler göze çarpar. Stilize ağaç dalları arasında üzüm salkımları, vazodan çıkan çiçekler ve ibrik motifleri bunlardan bazılarıdır.

Mihrap ve kapı üzerindeki kitabelerden yapının H.1257-1260, M.1841-1844 yılları arasında yapıldığı anlaşılmaktadır.

4. Çambaşı-Düz Mahalle Camii (Çizim:5, Res.9-10)

8.00x13.40 m. ebatlarındaki cami bir son cemaat mahalli ve bir harim kısmından meydana gelir. Camiinin üç cephesi mahfil hizasına kadar taş, üst kısım ahşaptır. Dört omuzlu örtüye sahip olan çatısı kiremit kaplıdır. Cami bugünkü yerine 100 m. batıdan taşınmış ve minaresi sonradan yapılmıştır.

Altı ahşap ayağın yer aldığı son cemaat ma-

halli dışarıya açık bir mahfile sahiptir. İki kanatlı bir kapı ile harim kısmına girilir. Girişteki mahfil U şeklinde kible duvarına kadar uzanır.

Camiin en süslemeli kısmı giriş kapısıdır. Kapı kanatları üzerinde stilize ağaçlar yer almaktadır. Söveler üzerinde ise yarım daireler içinde rozetler yer alır. Harim kısmında mahfil korkulukları ve alt kısımları geometrik bezemelidir. Mahfil ve pencerelerin bazılarında ahşap kafesler bulunmaktadır. Minberin kapı alınlığında, kürsü ve köşkünde ajur tekniğinde yapılmış stilize ağaçlar yer alır.

Kitabesi olmayan camiyi süsleme özelliklerine dayanarak 19.yüzyıl ortalarına tarihleyebiliriz.

5. Uzuntarla Camii (Çizim:6, Res.11-12)

Dıştan 12.10x7.70 m. ebatlarındaki cami bir son cemaat mahalli (giriş kısmı) ve bir harimden meydana gelmektedir. Halk arasında mes-cid olarak anılmaktadır. Diğer örneklerden farklı olarak yapı bütünüyle ahşap hatıllı moloz taş duvarlara sahiptir. Kıрма çatısı kiremit kaplıdır. Son yıllarda etraflı bir onarım geçirmiştir.

Son cemaat mahalline doğudan girilmektedir. Kuzey cephe eğimli olduğu için bir duvarla kapatılmıştır. Bu bölümün hatısına bir hoca odası yerleştirilmiştir. Harime oval kemerli iki kanatlı bir kapı ile girilir. Girişin üzerinde derin bir mahfil bulunmaktadır.

Süsleme bakımından kapı, minber ve tavana önem verilmiştir. Mahfil korkulukları ve köşkü de ahşap süslemelidir. Kapı kanatlarında kenar ortaları rozetlerle süslü kareler içinde eşkenar dörtgenler yer almaktadır. Benzer bir süslemeye minber aynalığı üzerinde rastlanmaktadır. Kapı ve minber süslemesi Of, Sugeldi Köyü Camii'nin minberine benzemektedir. Belki de bu iki yapıda aynı ustalar çalışmıştır¹⁰

¹⁰ Bu kompozisyonun bölgede bildiğimiz en eski örneği Of ilçesinin Ağaç köyünde yıkılmış olan H.1181, M.1767 tarihli camisinde bulunuyordu. Bu camiden esinlenen ustalar yakındaki Sugeldi Camii'nin minber ve kapısını gerçekleştirmiş olmalıdır.

Sugeldi Camii'nin kitabesi H.1250, M.1834 tarihine aittir. Uzuntarla mescidini de böylece 19.yüzyılın başlarına tarihleyebiliriz.

Değerlendirme ve Sonuç (Res.13-16)

İncelediğimiz camilerde bölgenin zengin orman varlığından dolayı ahşap yapı malzemesi ağır basmaktadır. Ahşap camiler Türk mimarisinde önemli bir cami grubunu teşkil ederler. Buradaki camiler bu geleneğin bölgesel örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Minberleri olan mescid tarzında yapıldır. Köylerdeki dağınık yerleşmelerin sonucu bu camiler bir veya birkaç mahallenin ihtiyacını karşılamak için yapılmışlardır. Bölgede İslâmiyet 15.yüzyıldan itibaren yayılmaya, köylere müslüman-Türk haneler yerleştirilmeye başlanmıştır. Bu yüzyıldan günümüze kalan cami yoktur. İlk camiler tamamen ahşaptan olup taşınmış veya onarımlarla genişletilmişlerdir. Günümüze ulaşan bu camiler ilk örneklerin devamı olmaları bakımından önemlidirler. 19. yüzyılın başlarında köy camileri bu tarzda olup imam hatip temini için hükümete başvurulmuştur¹¹. İncelediğimiz bu yapılar bölgenin tarihi ve kültürel değişmesinin en önemli unsurlarıdır.

Bu araştırmamızda ele aldığımız yapıların yanısıra bölgede, Çaykara köylerinde birçok tarihi cami daha bulunmaktadır. Çaykara ve çevresinde ayrıntılı inceleme fırsatını bulamadığımız Kabataş (1813), Günebakan (1869), Taşçılar (19.yüzyıl) ile Çayırova (Yente 19.yüzyıl) camileri önemli örneklerdir. Camiler yapı özellikleri bakımından bölgenin ev mimarisi ile yakın benzerliklere sahiptirler. Bunu son cemaat mahallerinde, hoca odalarında, saçak ve örtüde açıkça görüyoruz. Süsleme programında yer alan motiflerin bir bölümü yerli olmasına rağmen bir bölümü dış etkileri, dönemlerinin barok üslup özelliklerini taşırlar. S ve C kıvrımları, vazoda ağaçlar, kıvrım dallar bu dış etkileri gösterirler.

rımları, vazoda ağaçlar, kıvrım dallar bu dış etkileri gösterirler.

Camilerin yapımını, süsleme programlarını gerçekleştiren ustaların bazıları yerli, bazıları dışarıdan gelmiş veya dışarda yetişmiş bölge sanatçılarıdır. Bu ustaların bazılarının Artvin, Hopa çevrelerinden geldiği bilinmektedir. Ustaların Doğu Anadolu ve İstanbul ile de ilişkileri olduğunu düşünebiliriz. Bazılarının grup halinde çalıştıkları da söylenebilir. Camilerin süslemelerinde görülen benzerlikler bu hususları ortaya koymaktadır.

Süslemede kullanılan silmeler, kartuşlar, vazoda çiçek kompozisyonları 18. yüzyıldan sonra Anadolu'da yaygınlaşan batı etkisindeki süslemenin örnekleridir. Bölgenin bu bakımdan en önemli yapısı yıktırılmış olan Of'un Ağaçlı Köyü Camii idi¹².

Bu camiler medreseleri ile birlikte okul görevi de yapıyorlardı. Cumhuriyet döneminde yaygınlaşan eğitim kurumları sayesinde medreseler kapanmıştır. Öte yandan artan cemaate cevap veremeyen bu camiler gelenek dışına çıkılarak yapılmaz olmuşlardır. Yıkılıp yerlerine daha büyük ve kubbeli beton camiler yapılmaya başlanmıştır. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla eski geleneksel camilerin son örneği 1889 yılında yapılan Taşkiran köyü camiidir.

Son yıllarda bölge hızlı bir sosyal ve kültürel değişmeye uğramıştır. Orman varlığının azalması, değişen ihtiyaçlar, geleneksel yapı tarzının terk edilmesine yol açmıştır. İncelediğimiz küçük ebatlı bu camilerin bazıları bakımsız ve harap durumdadır. Yıkılıp yerlerine büyük camiler yapılmak istenmektedir. Özellikle bu yapıların etraflıca araştırılması, mimarlık ve sanat değerlerinin ortaya konması gerekmektedir. Ayrıca korunmaları için gerekli

11 H.Umur. a.g.y., s.16 vd.

12 Bu yapı için bkz.H.Karpuz. a.g.y., s.40-41, Plân:3. Res.19-23.

tedbirler alınmalı ve restore edilmelidirler. En önemlisi de onların sanat değeri, tarihi ve kültürel önemiyetleri halka anlatılmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

Albayrak, H., Of ve Çaykara, C.I, Ankara, 1986.

Aslanapa, O., Türk Sanatı, C.II, İstanbul, 1973.

Bryer, A., Winfield, D., The Byzantine Monuments and Topography of The Pontos, Washington, D.C.1985.

Demiriz, Y., Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler, İstanbul, 1986.

İren, M., "Trabzon Çaykara Dernekpazarı Güney Kondu Mahallesi Camii", Rölöve ve Res-

torasyon Dergisi, Sayı:5 (Ankara, 1983), s.165-174.

Karpuz, H., "Doğu Karadeniz Bölgesinde Bazı Ahşap Camiler", Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:2 (1989), s.37-45.

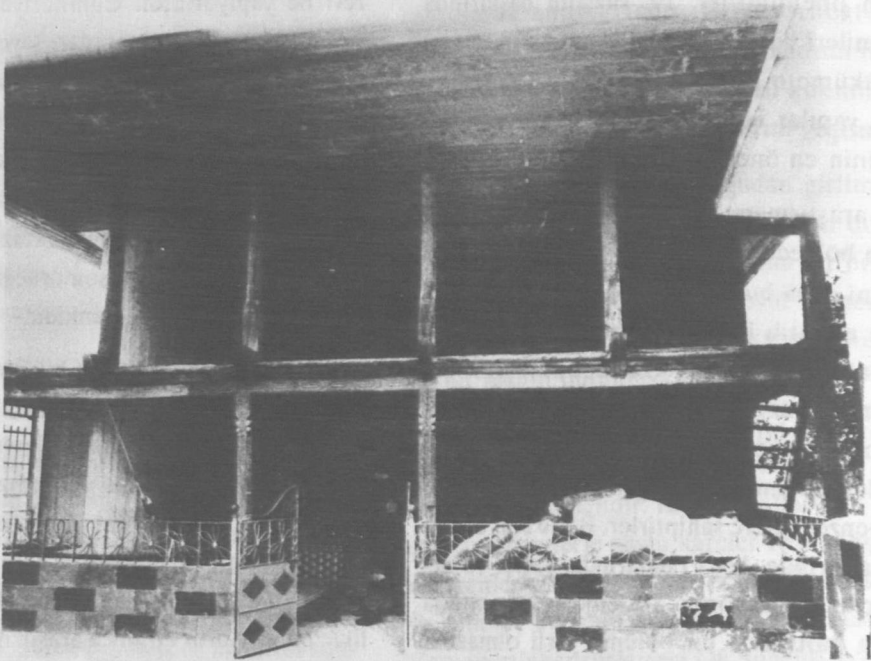
Kuran, A., "Anadolu'da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi", Malazgirt Armağanı (Ankara, 1972), s.179-186.

Özgüner, O., Köyde Mimari Doğu Karadeniz, Ankara, 1970.

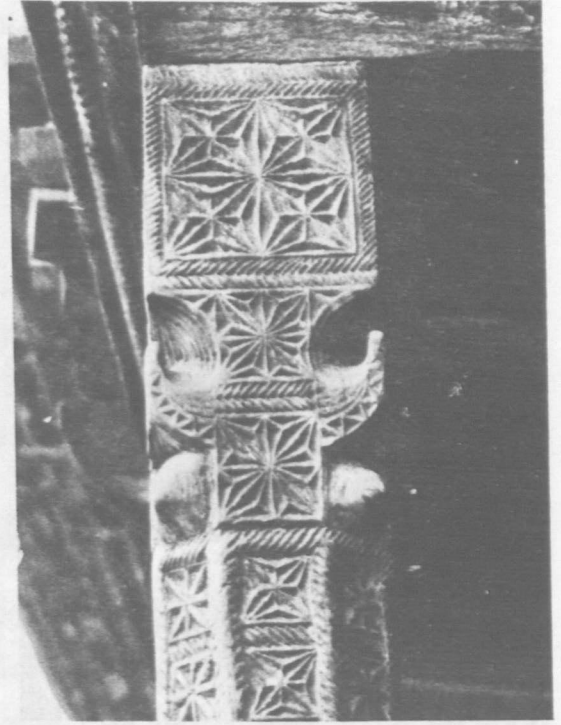
Renda, G., Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850, Ankara, 1977.

Umur, H., Of Tarihi, Vesikalar Fermanlar, İstanbul, 1951.

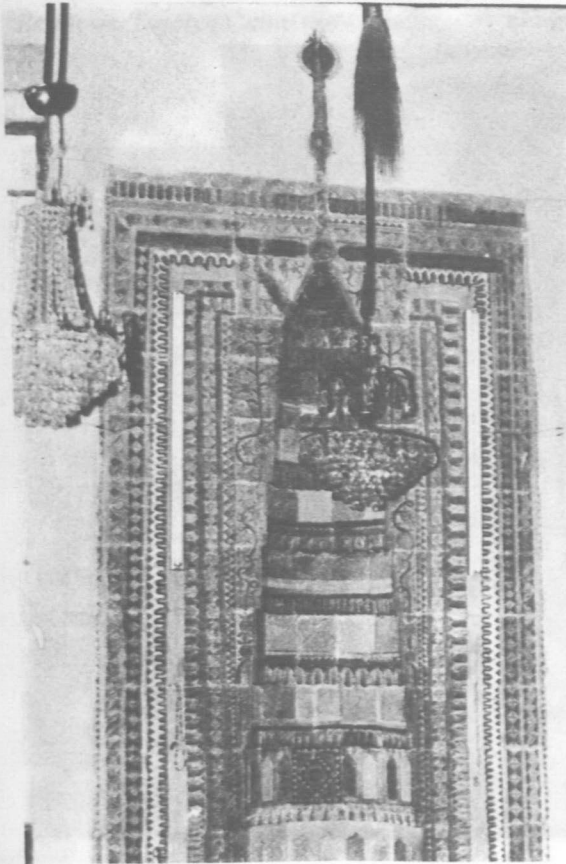
Yiğit, A., Çaykara ve Folkloru, Ankara, 1982.

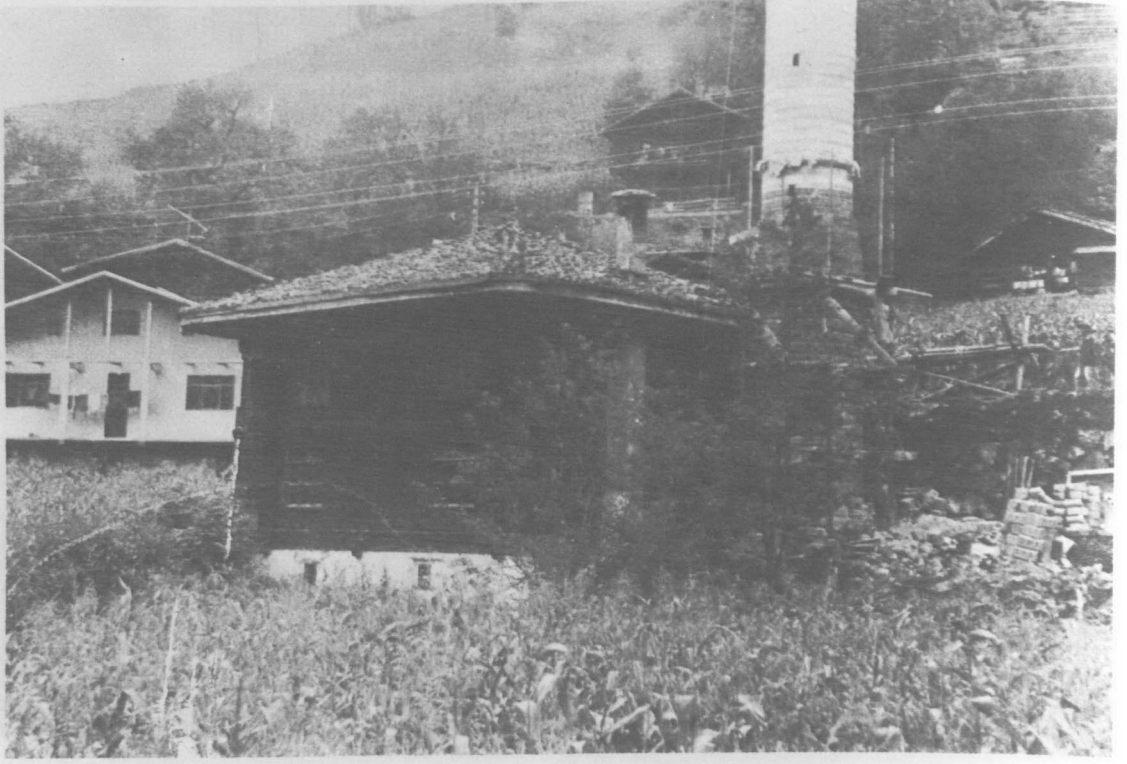
Resim 1: Dernekpazarı Yukarı Kondu Camii genel görünüşü.

*Resim 2: Yukarı Kondu
Camii son cemaat
mahfili ahşap sütun*

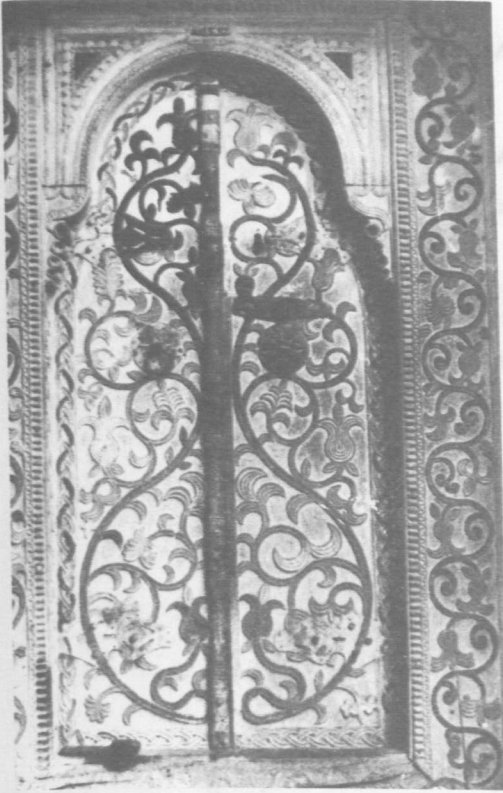
*Resim 3: Yukarı Kondu
Camii mihrap*

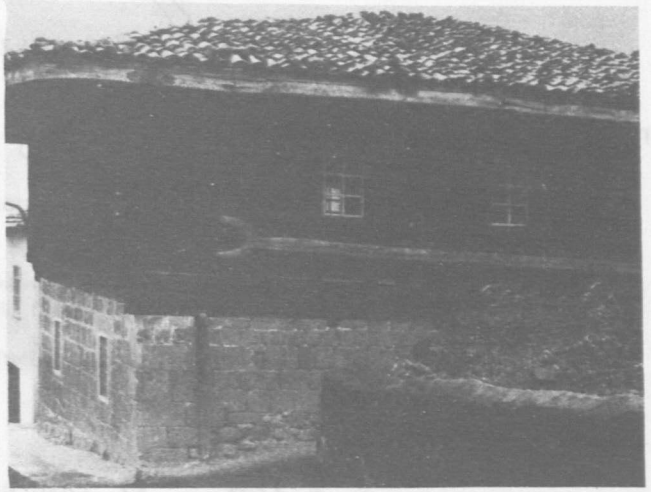
Resim 4: Uzungöl-Filâk Mahallesi Camii, genel görünüş.

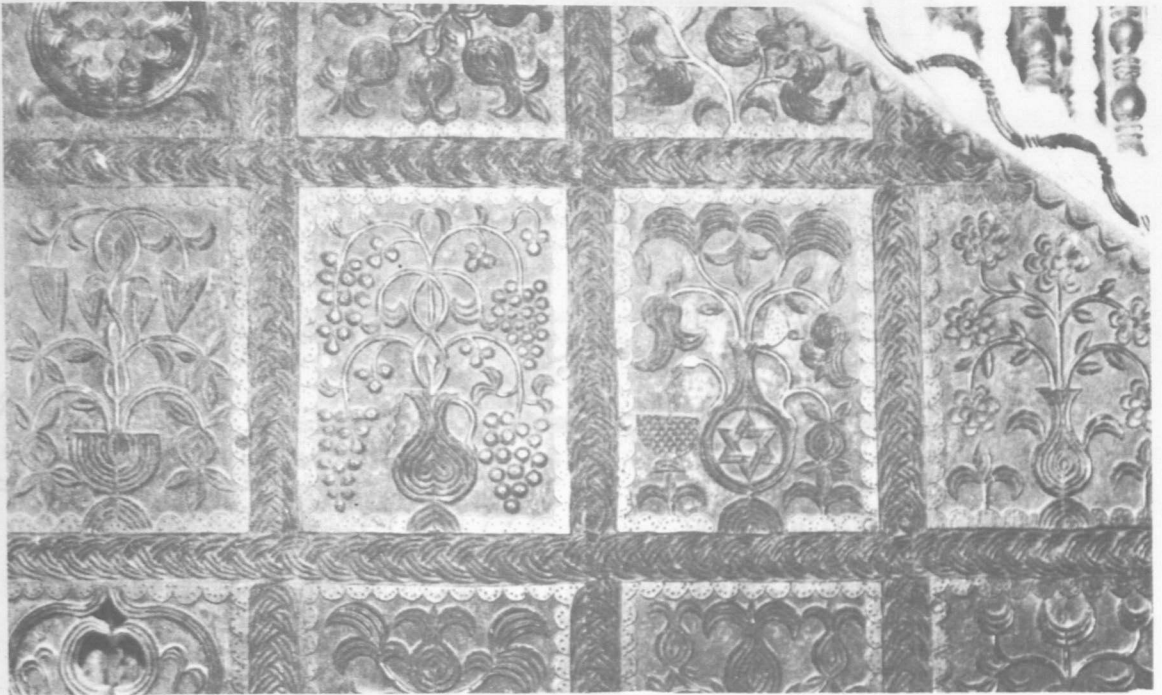
Resim 5: Filâk Mahallesi Camii mihrabı.

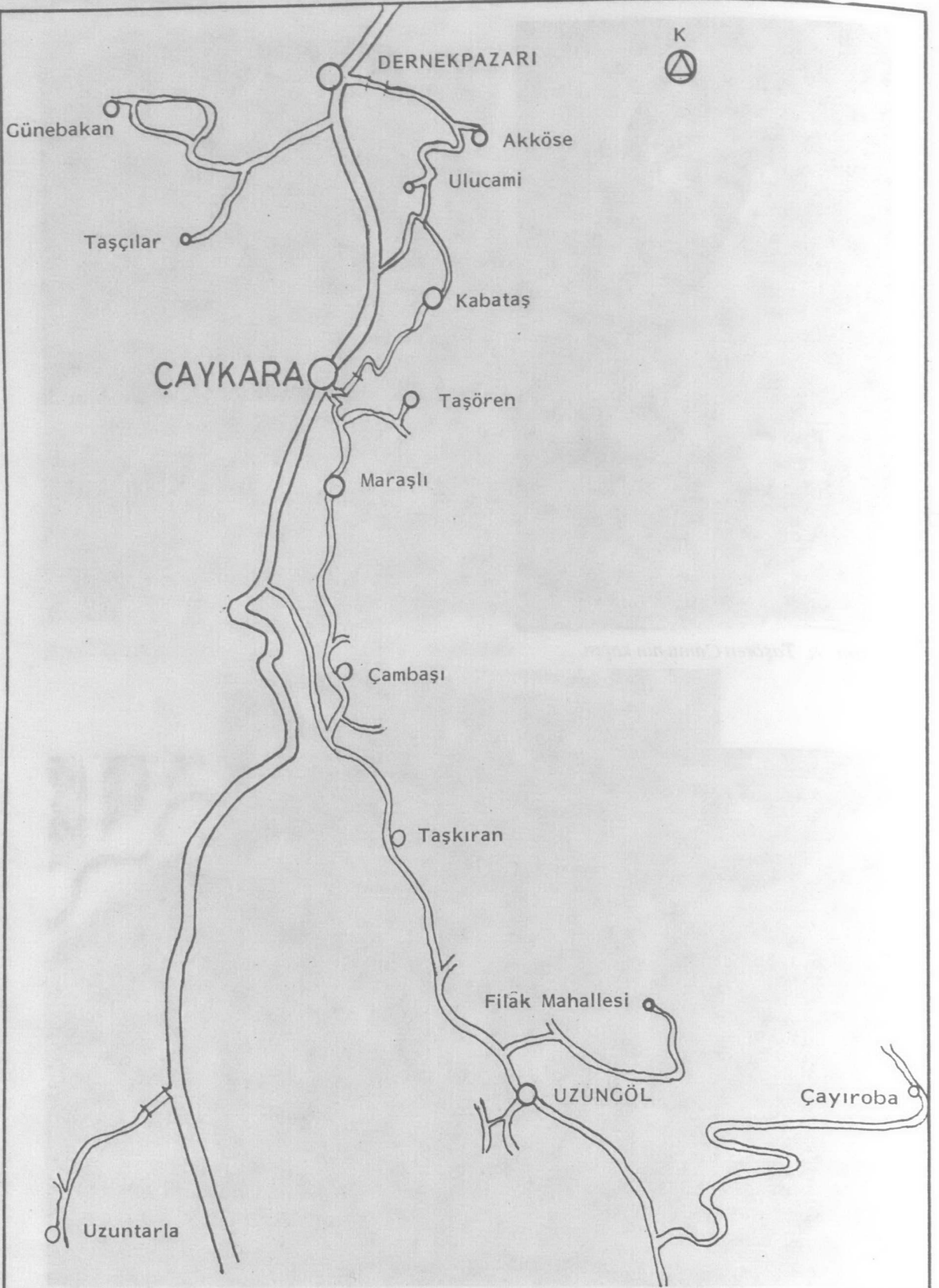
Resim 7: Taşören Camii nin kapısı.

Resim 6: Taşören Köyü Camii genel görünüş.

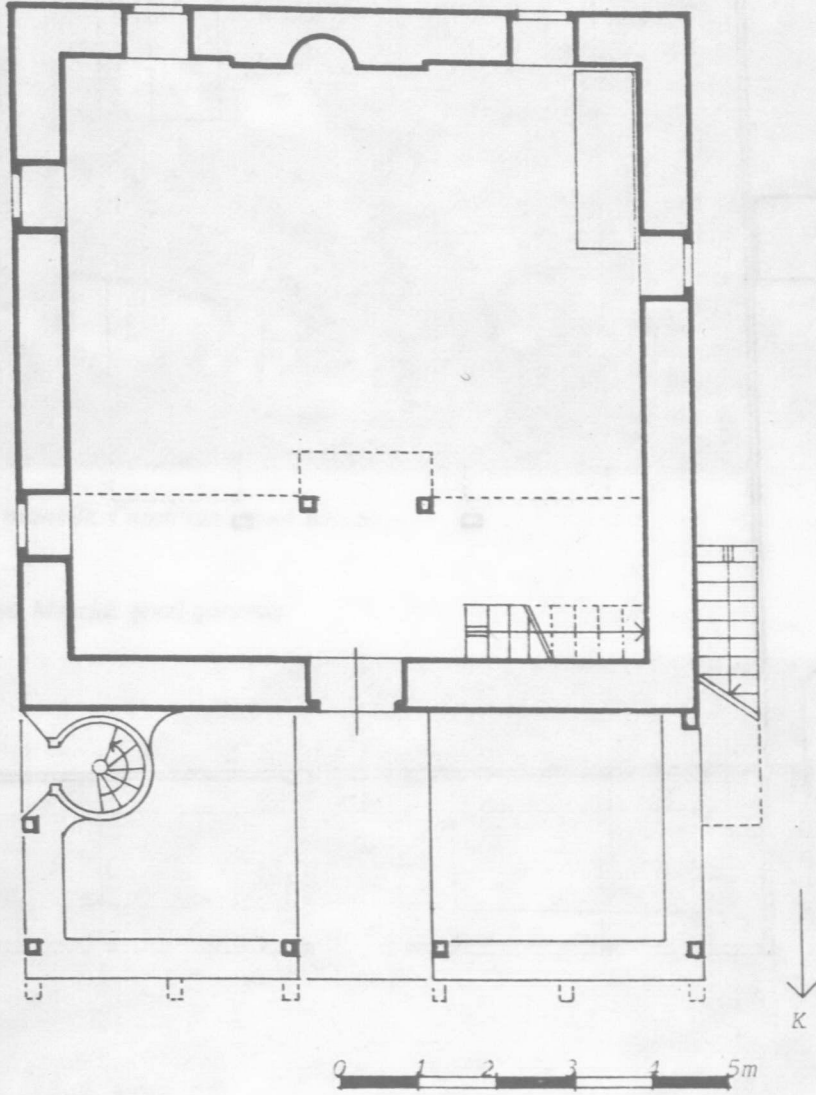

Resim 8: Taşören Camii'nin minberinden detay.

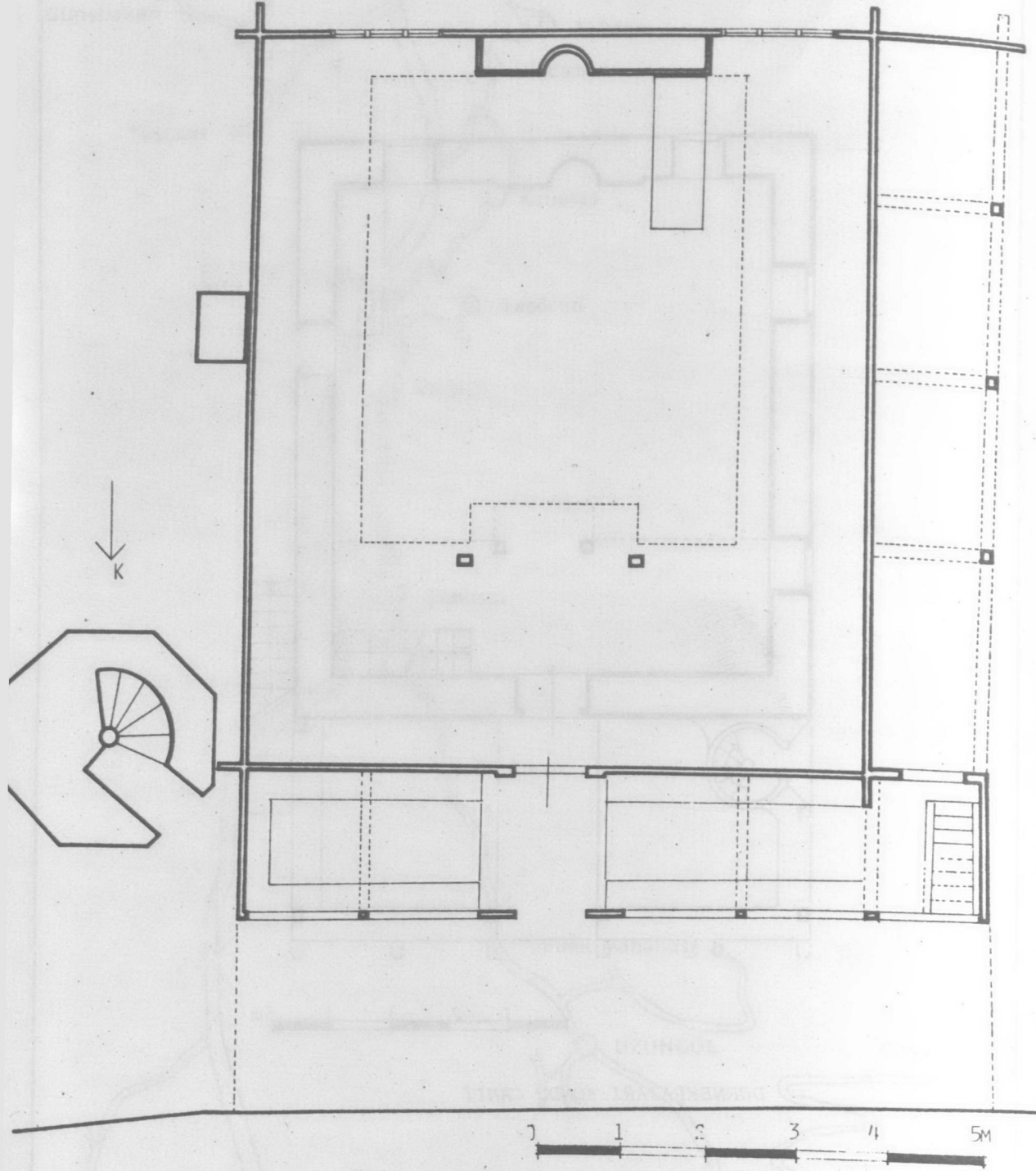
Ölçek : 1/100.000

ÇAYKARA'NIN TARİHİ CAMİ BULUNAN KÖYLERİNDEN BAZILARI

DERNEKPAZARI KONDU CAMİİ

Çizim. 2: Dernekpazarı Kondu Camii

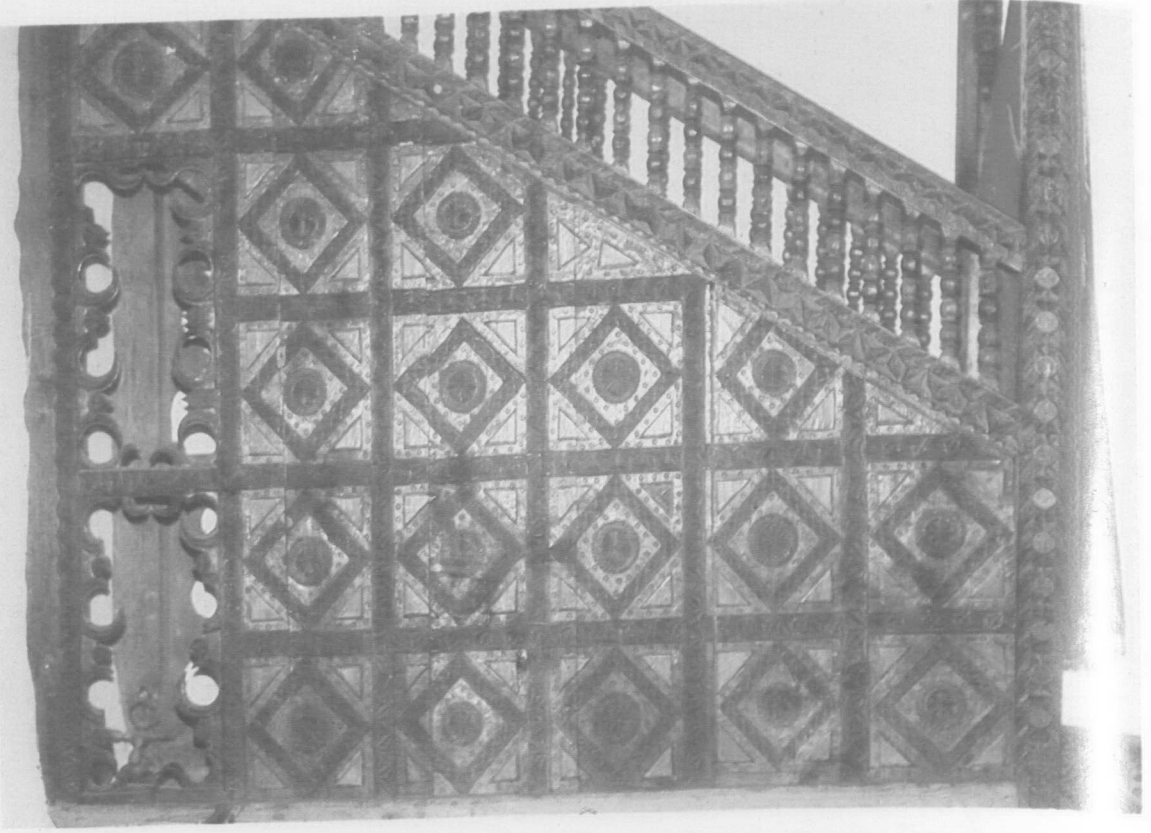
Çizim.3:Uzungöl Filak Mahallesi Camii Plânu (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi)

9- Çambaşı Düz mahalle Camii'nin genel görünüşü

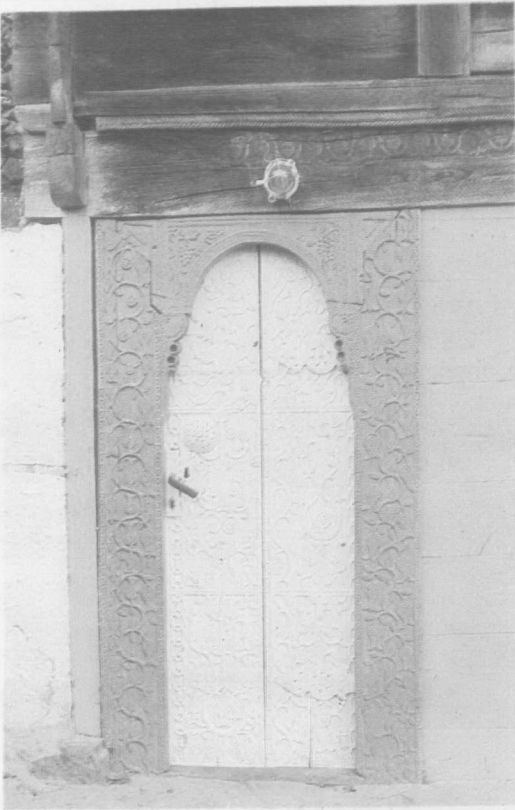
11- Uzuntarla Köyü Mescidi genel görünüş

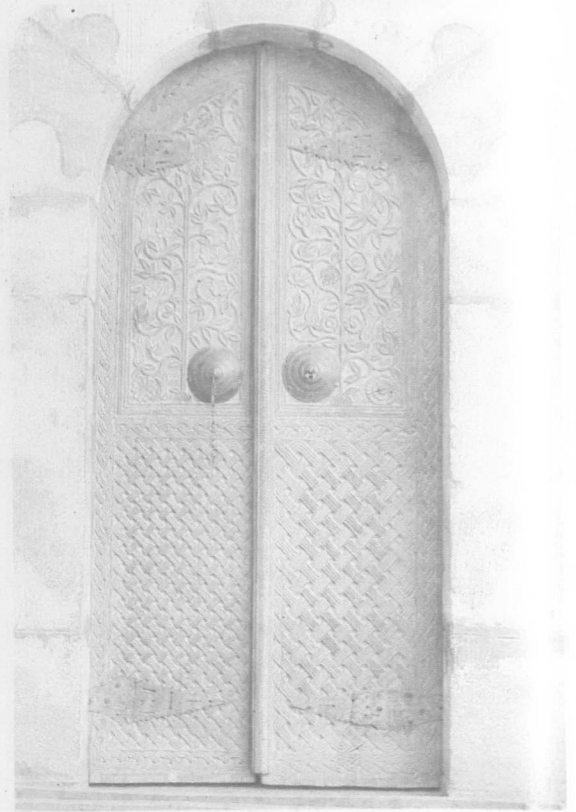

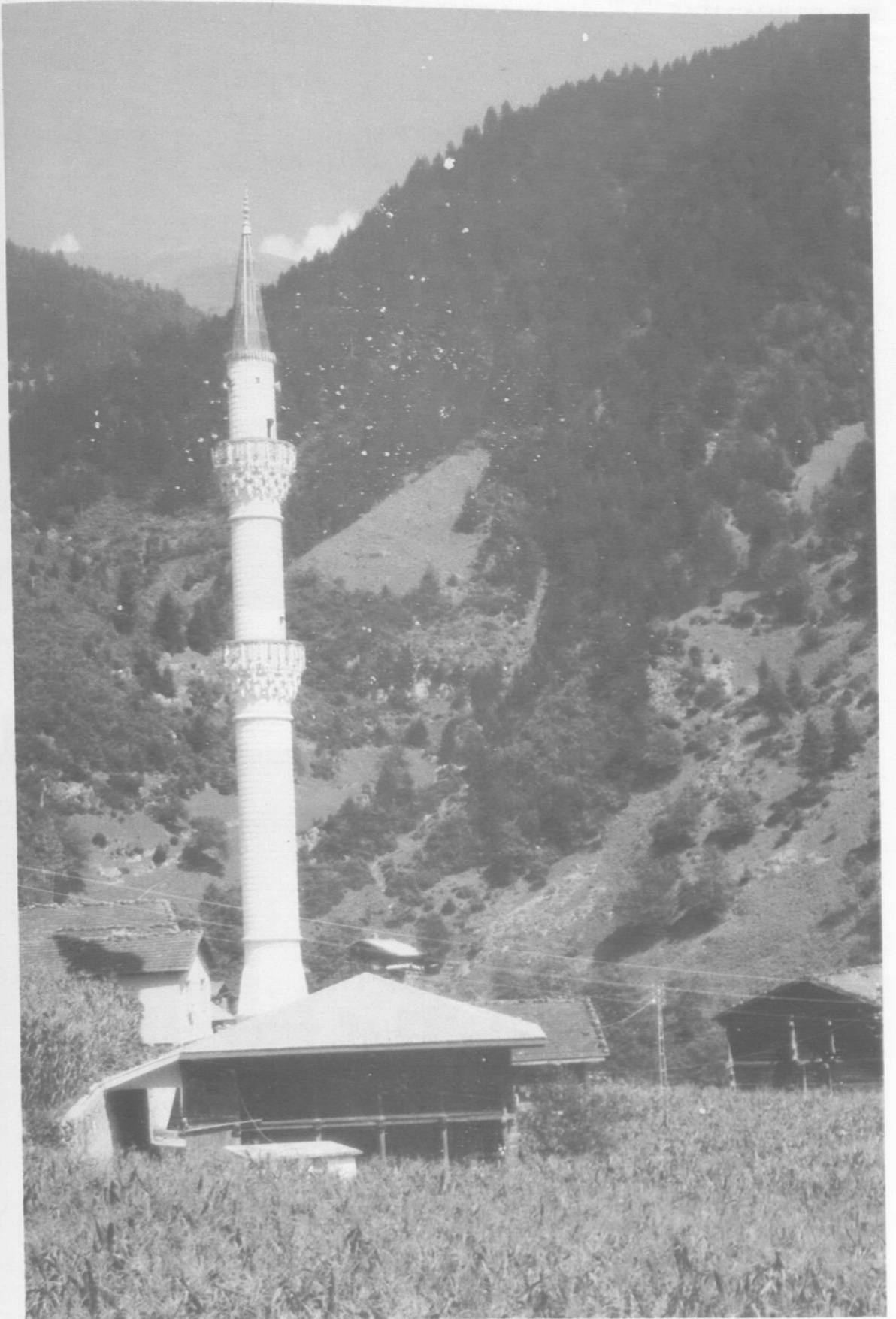
12- Uzuntarla Mescidi mihi ri

10- Düzmahalle Camii'nin kapısı

13- Akköse Köyü Camii k st

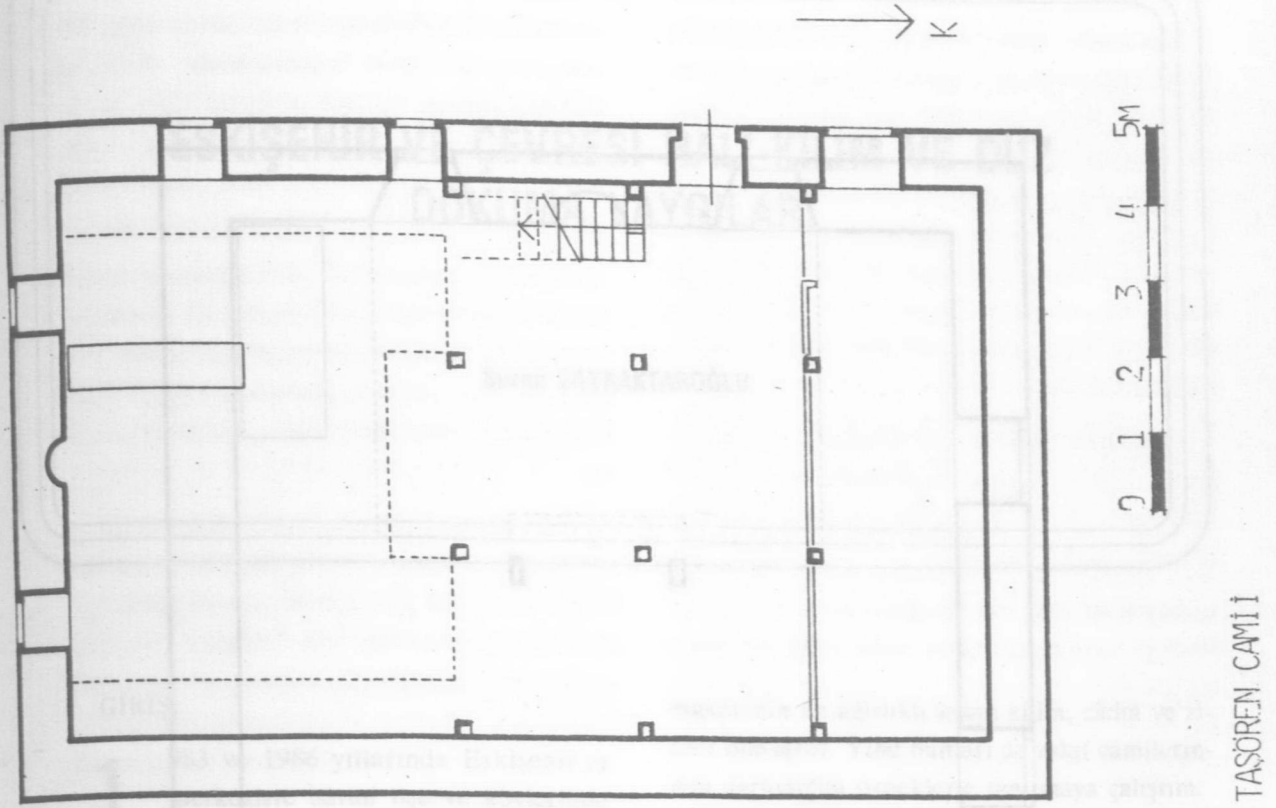
14- Filak mahallesi Camii genel görünüşü

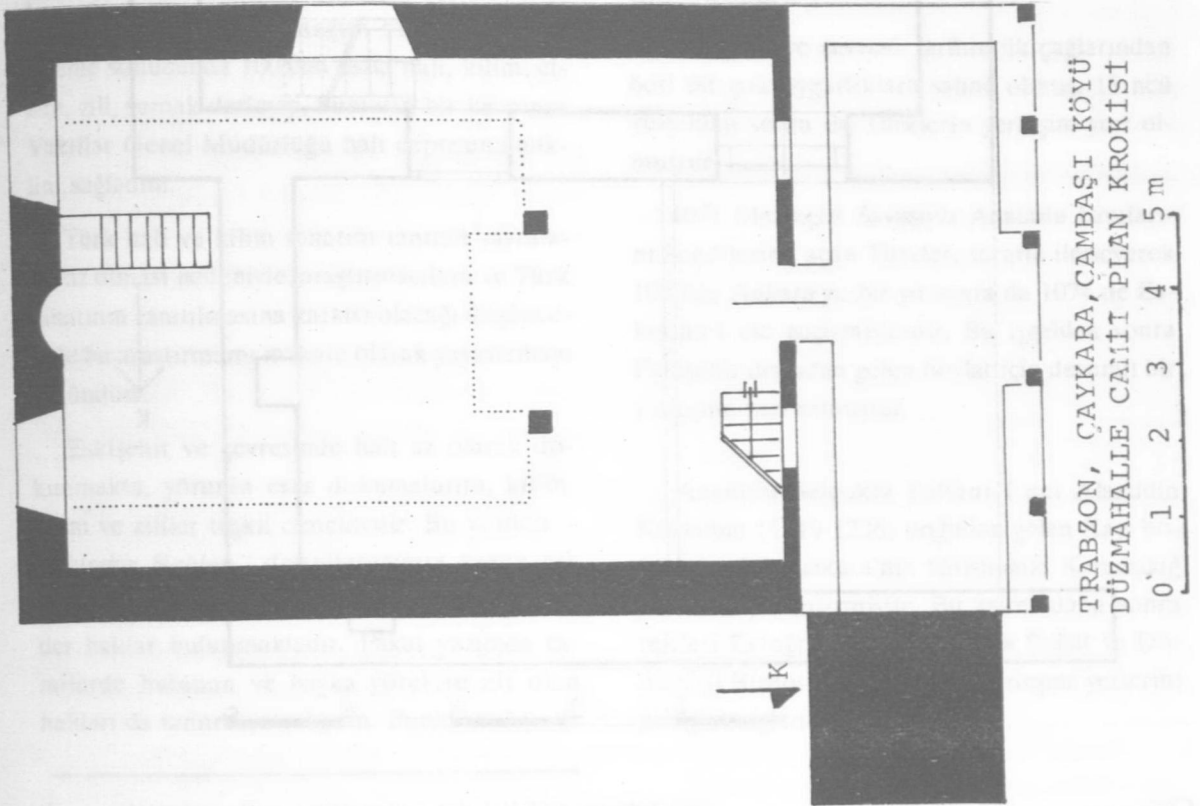
16- Taşçılar Camii genel görünüş

15- Taşören Camii mihrap ve minberi

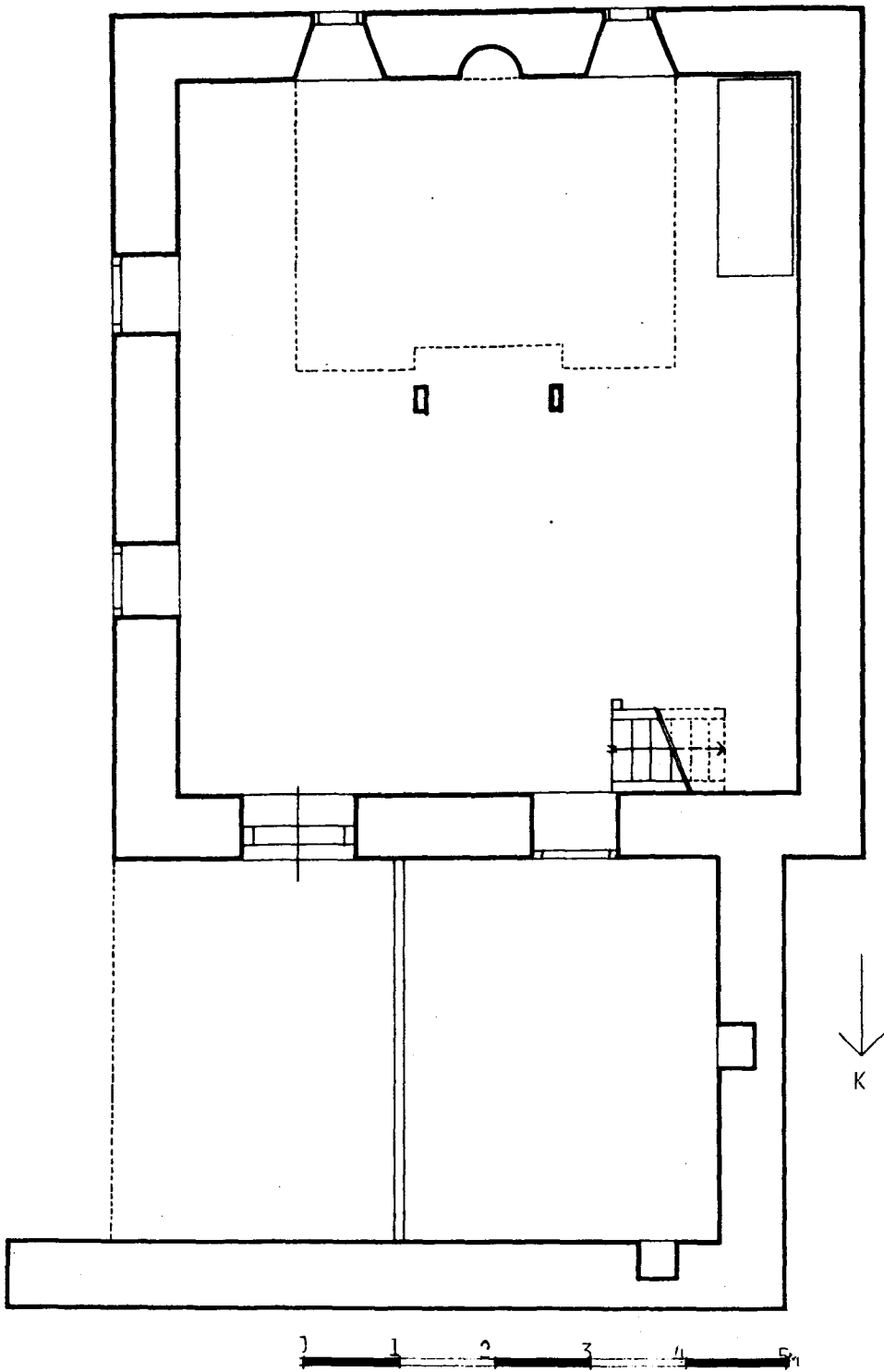

Çizim.4: Taşören Camii

Çizim.5: Trabzon, Çaykara, Çambaşı Köyü Düzmahalle Camii Plân Krokisi

Çizim.6: Uzuntarla Mescidi (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi).